30/01/2022

Οι λευκές επιταγές της Κυβέρνησης σε τράπεζες και fund «κόκκινων» δανείων

/ Γνώμες

Δισεκατομμύρια δανείζεται το Δημόσιο και τα διαχειρίζονται οι τράπεζες, που έχουν αποκλείσει το 95% των επιχειρήσεων. Ανεξέλεγκτη η δράση των εισπρακτικών εταιρειών σε βάρος των οφειλετών.

Του Μιχάλη Καρχιμάκη*

Τη διαχείριση κρίσιμων τομέων της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής έχει παραδώσει η κυβέρνηση αθόρυβα -αλλά εξαιρετικά αποτελεσματικά για τους ωφελούμενους...- στις τράπεζες και στα επενδυτικά κεφάλαια που αγοράζουν και διαχειρίζονται «κόκκινα»

δάνεια. Σε αυτό το δυστοπικό σενάριο άκρατου νεοφιλελευθερισμού, τραπεζίτες αποφασίζουν ποιοι θα πάρουν δάνεια για τα οποία έχει χρεωθεί το Ελληνικό Δημόσιο και διαχειριστές δανείων «παίζουν» με τις κατοικίες και τις περιουσίες χιλιάδων Ελλήνων με

μοναδικό κριτήριο τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των κεφαλαίων τους.

Η στάση που κρατά μια κυβέρνηση έναντι του τραπεζικού συστήματος, ιδιαίτερα σε μια χώρα που πέρασε μια από τις χειρότερες κρίσεις στην παγκόσμια οικονομική ιστορία και δαπανήθηκαν δεκάδες δισεκατομμύρια για να κρατηθούν όρθιες οι τράπεζες, είναι ένα ασφαλές κριτήριο για να συμπεράνει κανείς αν αυτή η κυβέρνηση εργάζεται προς το συμφέρον της κοινωνίας, ή ασκεί την πολιτική της προς χάριν ισχυρών ιδιωτικών συμφερόντων.

Για παράδειγμα, ως πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου έχει επιβεβαιώσει πέραν οποιασδήποτε αμφισβήτησης ότι άσκησε πολιτική έναντι των τραπεζών με μοναδικό γνώμονα την εξυπηρέτηση του συλλογικού συμφέροντος. Όταν αποφασίστηκε, το 2011, η
αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους από τους Ευρωπαίους ηγέτες, ο Γιώργος Παπανδρέου αμέσως ξεκαθάρισε ότι η αναγκαία διάσωση των τραπεζών από το Δημόσιο θα γινόταν με κοινές μετοχές που θα έδιναν στο κράτος τον έλεγχο της διοίκησης των τραπεζών, μέχρι την εξυγίανση τους και την επιστροφή στον ιδιωτικό τομέα.

Αυτή η απόφαση προκάλεσε λυσσαλέο πόλεμο από εγχώρια τραπεζικά συμφέροντα, που έθεσαν σε κίνηση τον μηχανισμό ανατροπής ενός εκλεγμένου πρωθυπουργού, σε αγαστή συνεργασία με τότε κυβερνητικά στελέχη που πρόθυμα υποστήριξαν αυτά τα συμφέροντα. Τελικά, το ελληνικό κράτος δανείσθηκε και μοίρασε δισεκατομμύρια στις τράπεζες, χωρίς ποτέ να ασκήσει ουσιαστικό έλεγχο στη διοίκησή τους.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέτει το Ελεγκτικό Συνέδριο σε ειδική έκθεση για τις τράπεζες, ο Έλληνας φορολογούμενος δανείσθηκε 31,8 δισ. ευρώ, τα οποία εισφέρθηκαν μέσα από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Στο τέλος του 2020, τα περισσότερα από αυτά τα κεφάλαια είχαν «καεί»: η αξία των τραπεζικών μετοχών που είχε στο χαρτοφυλάκιό του το ΤΧΣ ήταν μόλις 1,69 δισ. ευρώ. Δηλαδή, περισσότερα από 30 δισ. χάθηκαν για τη στήριξη των τραπεζών, χωρίς ποτέ το Δημόσιο να αποκτήσει πλήρη δικαιώματα μετόχου και τοποθετήσει νέες διοικήσεις για να αναλάβουν την εξυγίανση των τραπεζών.

Δανείζεται το κράτος, κερδίζουν οι τράπεζες, «τρώνε πόρτα» οι μικρομεσαίες

Ο Γιώργος Παπανδρέου πλήρωσε βαρύ πολιτικό τίμημα για τη συνέπεια με την οποία ήθελε να εξυπηρετήσει το συλλογικό συμφέρον. Μια δεκαετία αργότερα, η κυβέρνηση Μητσοτάκη κάνει απροκάλυπτα εντελώς αντίθετη επιλογή: να υποστηρίξει την κερδοφορία
των τραπεζών με δάνεια που θα βαρύνουν τον φορολογούμενο, δίνοντας μάλιστα

στις τράπεζες «λευκή επιταγή», ώστε να χρησιμοποιήσουν κατά το δοκούν αυτά τα δάνεια, που κατά πάσα πιθανότητα θα καταλήξουν σε ένα στενό κύκλο καλών πελατών των τραπεζών.

Η Ελλάδα ήταν η μοναδική ευρωπαϊκή χώρα που εξαρχής δήλωσε ότι θα αξιοποιήσει όχι μόνο τις επιδοτήσεις από το Ταμείο Ανάκαμψης, αλλά και το σκέλος των δανείων που είναι διαθέσιμα για τη χώρα από αυτόν τον ευρωπαϊκό μηχανισμό, ο οποίος δημιουργήθηκε για να ξεπεραστεί η οικονομική κρίση της πανδημίας. Δεδομένου ότι τα δάνεια από το Ταμείο Ανάκαμψης προστίθενται στο δημόσιο χρέος, όλες οι άλλες κυβερνήσεις ήταν διστακτικές στη χρήση τους, όχι όμως και η ελληνική κυβέρνηση, παρότι έχει το μεγαλύτερο χρέος στην ευρωζώνη.
Ο τρόπος που θα χρησιμοποιηθούν αυτά τα δάνεια γεννά πολλά ερωτηματικά για το αποτέλεσμα που θα υπάρξει για την εθνική οικονομία. Από τα σχεδόν 13 δις. ευρώ των δανείων, τα περισσότερα θα κατευθυνθούν στις ελληνικές τράπεζες, οι οποίες θα αναλάβουν εν λευκώ τη διαχείρισή τους, με πολύ λίγους και γενικούς περιορισμούς -θα πρέπει να δοθούν δάνεια για επενδύσεις στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, θα υπάρχει ένας υποτυπώδης, τυπικός έλεγχος των χρηματοδοτήσεων από ελεγκτές που θα ορίσει το υπουργείο Οικονομικών.
Κ**ατά τα άλλα, οι τράπεζες θα έχουν απόλυτη ελευθερία να επιλέξουν τις επιχειρήσεις και τα επενδυτικά σχέδια που θα χρηματοδοτηθούν.** Η κυβέρνηση έκανε μια ανεπιτυχή προσπάθεια να εξασφαλίσει ότι θα περιληφθούν και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στον κύκλο των επιχειρήσεων που θα χρηματοδοτηθούν, όμως η συζήτηση αυτή έκλεισε γρήγορα και οι τράπεζες πήραν το «πράσινο φως» για να επιλέγουν τις επιχειρήσεις που θα χρηματοδοτηθούν με τα δικά τους κριτήρια.
Ποια είναι αυτά τα κριτήρια; μιογόνες χρήσεις, ή δεν διαθέτει φορολογική ή ασφαλιστική ενημερότητα».Στην ίδια έκθεση, το Ελεγκτικό Συνέδριο παραθέτει στοιχεία της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, τα οποία δείχνουν ότι η συντριπτική πλειονότητα των
ελληνικών επιχειρήσεων δεν μπορει καν να περάσει την πόρτα τραπεζικού καταστήματος: «από τις περίπου 800.000 επιχειρήσεις που είναι εγγεγραμμένες στο σχετικό μητρώο», όπως αναφέρεται, «αυτές που μπορούν να έχουν μία ικανοποιητική λειτουργία και φορολογική παρουσία είναι περίπου 100.000, εκ των οποίων, οι “bankable” δεν ξεπερνούν τις 35.000 με 40.000. Με βάση στοιχεία της ίδιας πηγής, ένα εξαιρετικά υψηλό ποσοστό των εν λόγω επιχειρήσεων εμφανίζει συνεχείς ζη
Με τα τραπεζικά κριτήρια, λοιπόν, στην καλύτερη περίπτωση 40.000 επιχειρήσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν, επί συνόλου 800.000. Δηλαδή, το 95% των ελληνικών επιχειρήσεων ορίζονται από τις τράπεζες ως αναξιόχρεες. Αυτά είναι τα κριτήρια που θα εφαρμοστούν και για τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης, που θα πληρωθούν μεν από όλους τους Έλληνες φορολογούμενους, αλλά θα

καταλήξουν να ενισχύουν λίγες και μάλλον μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ η μικρομεσαία επιχειρηματικότητα θα αποκλείεται και από αυτή τη χρηματοδοτική πηγή.

Μπορούσε να γίνει κάτι διαφορετικό; Η κυβέρνηση όφειλε εξαρχής να έχει ξεχωρίσει ένα τμήμα των δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης για χορηγηθούν αποκλειστικά σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. **Αν οι τράπεζες δυσκολεύονται να αποδεχθούν τον κίνδυνο αυτών των δανείων, η κυβέρνηση θα μπορούσε να ακολουθήσει τον δρόμο που έδειξε η Τράπεζα της Ελλάδος, δημιουργώντας προγράμματα που θα επέτρεπαν να καλύψει ένα μέρος του κινδύνου το Ελληνικό Δημόσιο. Τίποτα από όλα αυτά δεν έγινε**.

Για την κυβέρνηση πρώτη προτεραιότητα ήταν να δοθούν τα δισεκατομμύρια των δανείων στις τράπεζες για να

αυξήσουν τις εργασίες και τα κέρδη τους και να κατευθυνθούν τελικά τα περισσότερα στις μεγάλες επιχειρήσεις που διατηρούν άριστες σχέσεις όχι μόνο με τις τράπεζες, αλλά και με την κυβέρνηση. Ένα τραπεζικό και επιχειρηματικό πάρτι έχει στηθεί και ο λογαριασμός θα πληρωθεί από τον φορολογούμενο!

Χωρίς εποπτεία και κανόνες, επίθεση στους οφειλέτες

Στην άλλη όψη του νομίσματος, δηλαδή στα «κόκκινα» δάνεια, η κυβέρνηση επαναλαμβάνει μονοτονα ότι το πρόβλημα λύθηκε με το σχέδιο «Ηρακλής», μέσω του οποίου και πάλι το κράτος αναλαμβάνει τραπεζικά βάρη, αυτή την φορά με την παροχή εγγυήσεων για την τιτλοποίηση προβληματικών δανείων, οι οποίες θα επιβαρύνουν το δημόσιο χρέος, αν στο μέλλον καταπέσουν επειδή δεν θα ανακτηθούν τα δάνεια. Με αυτή τη μέθοδο, οι τράπεζες βρίσκονται ήδη ή πλησιάζουν σε μονοψήφια ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων και οι μετοχές τους κερδίζουν έδαφος στο Χρηματιστήριο. Λύθηκε, λοιπόν, το πρόβλημα; Όχι, απλώς μεταφέρθηκε αλλού. Τα «κόκκινα» δάνεια που δεν επιβαρύνουν τους τραπεζικούς ισολογισμούς περνούν στον έλεγχο και στη διαχείριση ειδικών επενδυτικών εταιρειών, οι οποίες αναλαμβάνουν την ανάκτησή τους. Σε αυτό το σημείο αρχίζει να δημιουργείται ένα μεγάλο, νέο πρόβλημα για την ελληνική κοινωνία, καθώς τα fund των «κόκκινων» δανείων έχουν αφεθεί εντελώς ανεξέλεγκτα από την κυβέρνηση και την Τράπεζα της Ελλάδος να διαχειρίζονται τις οφειλές εκατοντάδων χιλιάδων νοικοκυριών και επιχειρήσεων με μοναδικό κριτήριο τη μεγιστοποίηση των δικών τους κερδών.

Ακόμη και ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, Γιάννης Στουρνάρας, άφησε πρόσφατα να εννοηθεί ότι οι εταιρείες διαχείρισης δανείων δεν προσφέρουν βιώσιμες λύσεις στους δανειολήπτες. Για τις επιχειρήσεις, ενώ έχουν τη δυνατότητα να τους προσφέρουν χρηματοδότηση, ώστε να διευκολύνουν τη ρύθμιση των οφειλών χωρίς να καταρρέουν οι επιχειρήσεις από χρηματοδοτική ασφυξία, ο κ. Στουρνάρας τόνισε ότι οι εταιρείες διαχείρισης δανείων δεν αξιοποιούν αυτή τη δυνατότητα.

Μακριά από τα φώτα δημοσιότητας, χιλιάδες πολίτες καθημερινά βρίσκονται αντιμέτωποι με πιεστικές απαιτήσεις των εταιρειών διαχείρισης δανείων για καταβολές που δεν έχουν την παραμικρή σχέση με τις οικονομικές τους δυνατότητες και απειλούνται με την έκδοση διαταγών πληρωμής, πλειστηριασμούς ακινήτων κ.α. Ακόμη και για δάνεια που πέρασαν στην κατοχή τους έναντι ελάχιστου κλάσματος της αξίας τους, εταιρείες διαχείρισης δανείων απαιτούν καταβολές που αντιστοιχούν σε πολλαπλάσια ποσά από την αξία μεταβίβασης των δανείων.

Με την αδράνειά της, η κυβέρνηση έχει δημιουργήσει ένα… παράδεισο για τις εταιρείες διαχείρισης δανείων. Είναι χαρακτηριστικό ότι η doValue, μεγαλύτερη εταιρεία που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, ανακοίνωσε ότι τα λειτουργικά περιθώρια κέρδους της στη χώρα μας θα ξεπερνούν άνετα το 50% έως και το 2024. Ένα περιθώριο κέρδους που ελάχιστες επιχειρηματικές δραστηριότητες μπορούν να προσφέρουν.Η πολιτική της κυβέρνησης Μητσοτάκη στα μείζονα θέματα του χρηματοπιστωτικού χώρου δίνει ένας σαφές μήνυμα: πρώτη προτεραιότητα δεν είναι η διάχυση των χρηματοδοτήσεων στις επιχειρήσεις για να επιτευχθεί μια ισορροπημένη ανάπτυξη, ούτε και η βιώσιμη ρύθμιση των «κόκκινων» δανείων του παρελθόντος, για να βγουν από το αδιέξοδο εκατοντάδες χιλιάδες επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Με όλες τις πρωτοβουλίες ή την επιλεκτική της αδράνεια, η κυβέρνηση Μητσοτάκη υποστηρίζει ισχυρά ιδιωτικά συμφέροντα εις βάρος του κοινωνικού συνόλου.

***Πρώην υπουργός, βουλευτής. Μέλος Πολιτικού Συμβουλίου ΚΙΝΑΛ. Β’ Αθηνών, Δυτικός Τομέας.**